

**SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA
AGRESJI I PRZEMOCY
W ZESPOLE SZKÓŁ IM. T. KOŚCIUSZKI
W ŻARKACH**

Opracowanie:

*mgr Monika Wcisło
mgr Danuta Kasperek
mgr Izabella Matczak
mgr Joanna Zielińska*

Przyjęto do realizacji z dniem 22.03.2007r.

WSTĘP

Jednym z najbardziej widocznych zjawisk zachodzących wśród młodzieży w ostatnich latach jest eskalacja zjawisk nasyconych agresją. Z uwagi na wymiar i natężenie tego zjawiska postanowiliśmy stworzyć program, którego celem byłoby zminimalizowanie przyczyn agresji i przeciwdziałanie przemocy, a także wskazanie właściwych wyborów życiowych i umiejętności rozładowania napięcia w alternatywny sposób. Zdajemy sobie sprawę, że szkoła jako placówka edukacyjno-wychowawcza w dużej mierze odpowiada za kształtowanie właściwych postaw społecznych swych uczniów, musi więc wskazać im właściwą drogę w życiu, naświetlić pozytywne postawy społeczne i moralne, dzięki którym będą prawidłowo funkcjonowali w społeczeństwie. Aby program ten przyniósł zamierzone efekty musi być wspierany ścisłą współpracą ze środowiskiem rodzinnym, w którym młodzi ludzie wznoszą się.

Założenia teoretyczne programu wynikają z podstawowych prawidłowości i zasad psychologii ogólnej i społecznej.

ZDEFINIOWANIE ZJAWISKA

AGRESJA – w znaczeniu potocznym oznacza wrogie ruchy i zachowania mające na celu wyrządzenie komuś szkody, straty czy bólu. Jest ona demonstracją pozycji dominującej. Agresja jest zapalnikiem przemocy.

Agresja pośrednia objawia się poprzez ignorowanie poleceń i zakazów, wydawanie nieprzychylnych opinii.

Agresja przemieszczona to np.: trzaskanie drzwiami, rzucanie przedmiotami, niszczenie wytworów pracy własnej, pisanie po ławkach, atakowanie rówieśników.

Agresja werbalna przejawia się aroganckimi, obraźliwymi wypowiedziami.

Najczęstsze przejawy agresji fizycznej wśród uczniów:

- pobicia i bójki,
- przestraszenie,
- niszczenie cudzych rzeczy,
- niszczenie sprzętu szkolnego,
- zachęcanie do bicia,
- wymuszenia,
- bicie młodszych kolegów,
- napastowanie fizyczne przez zorganizowaną grupę.

Agresja słowna uczniów wyraża się poprzez:

- grożenie pobiciem,
- przezywanie,
- przekleństwa,
- ordynarne odzywki,
- wyśmiewanie,
- kłótnie,
- grożenie skarżeniem,
- napastowanie słowne przez zorganizowaną grupę.

PRZEMOC – działanie powodujące naruszenie praw człowieka. To każde działanie bądź słowo, które nas poniża, powoduje krzywdę, cierpienie.

Istotą przemocy fizycznej jest zadawanie i powodowanie cierpień. Oto jej cztery podstawowe formy:

- bicie – uderzenie ręką, uderzenie przedmiotami, szarpanie za włosy, za uszy, kopanie, popychanie i inne,
- przymuszanie – do trzymania podniesionych rąk, do klęczenia, wykonywania różnych prac fizycznych, zmiany miejsca przebywania, opuszczania klasy szkolnej i inne,
- ograniczanie – zakaz wychodzenia z klasy szkolnej, szkoły, mieszkania, wiązanie, zakaz jedzenia i inne,
- pozbawianie – noszenia ulubionej odzieży, spotkań towarzyskich, stałego miejsca przebywania w jakimś pomieszczeniu i inne.

Przemoc emocjonalna wobec dziecka może się przejawiać na różne sposoby:

- przemoc słowna może polegać na oczernianiu, zawstydzaniu, oskarżaniu, przezywaniu (obniża poczucie wartości i porównuje go z innymi dziećmi), naśmiewanie się,
- odrzucenia (fizyczne i emocjonalne),
- degradowanie, czyli ocenianie, obniżanie poczucia wartości poprzez krytykę, porównywanie do innych,
- terroryzowanie, czyli straszenie i zastraszanie,
- izolowanie od środowiska zewnętrznego, od grup rówieśniczych, od zajęć pozaszkolnych, od dalszej rodziny (dziadków, cioć, etc.), nie wyrażania myśli i uczuć wewnątrz rodziny, zakaz budowania własnej indywidualności,
- obowiązek istnienia w strukturach, tzn., że dziecko musi funkcjonować w zaakceptowanej strukturze (Ryzykiem takiego postępowania wobec dziecka jest możliwość pojawienia się w przyszłości psychoz środowiskowych i osobowościowych,
- eksploatacja, czyli przymuszanie do czynności i ról przekraczających możliwości rozwojowe dziecka, przejawiające się w zamianie ról i przemocy seksualnej,
- pozbawianie stymulacji emocjonalnej, intelektualnej, społecznej,
- niepewne i niestabilne wychowanie, czyli brak czytelnych zasad i norm wychowania.

CELE GŁÓWNE PROGRAMU

1. Eliminowanie zachowań agresywnych i przemocy wśród młodzieży.
2. Wzrost poczucia bezpieczeństwa ucznia w szkole.
3. Integracja uczniów w szkole i wzmocnienie więzi między uczniami, nauczycielami i rodzicami we wspólnym działaniu na rzecz przeciwdziałania agresji.
4. Spadek zachowań antyspołecznych.
5. Wzrost satysfakcji uczniów z życia szkolnego.

DIAGNOZA

Na podstawie przeprowadzonych ankiet, rozmów indywidualnych z nauczycielami, pedagogiem, rodzicami, uczniami dokonamy oceny stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły i poza nią, określimy z jakimi zachowaniami agresywnymi mamy do czynienia w naszej szkole i zapoznamy się ze skalą zjawiska agresji.

Kolejnym etapem działań będzie przeprowadzenie w klasach przez wychowawców badań socjometrycznych i opracowanie wyników.

Poprzez prowadzenie diagnozy klasy istnieje możliwość wykrycia agresora (sprawcy) i ofiary w danej klasie, a w ten sposób będzie można określić grupę najbardziej agresywnych uczniów w szkole, ustalić przyczyny ich agresywnych zachowań oraz miejsc w szkole sprzyjających ich powstawaniu.

Wyselekcjonowanie grup zwiększonego ryzyka (tzn. sprawców i ofiar) pozwoli podjąć odpowiednie działania naprawcze.

DZIAŁANIA ZAPOBIEGAJĄCE

- aktywna współpraca w rozwiązywaniu problemów wychowawczych ucznia na linii szkoła – dom,
- działania profilaktyczne dostosowane do potrzeb szkoły,
- zajęcia pozalekcyjne kompensujące deficyt poznawczy, emocjonalny i wychowawczy,
- pomoc materialna w ramach posiadanych środków finansowych oraz współpraca
- z organizacjami pomocowymi działającymi na terenie gminy,
- zajęcia integracyjne zespołu klasowego.

FORMY REALIZACJI PROGRAMU

Na poziomie szkoły:

- badania ankietowe,
- omawianie problemów w ramach zespołów klasowych i przedmiotowych,
- spotkania z ekspertami,
- pedagogizacja rodziców,
- konkursy,
- szkolenia nauczycieli,
- postępowanie zgodne z wypracowanymi procedurami,
- współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym,
- kontakty z nauczycielami i pedagogiem szkolnym,
- monitoring na wejściu,
- „czerwona skrzynka”

Na poziomie klasy:

- kontakty z wychowawcą,
- zajęcia integracyjne zespołu klasowego,
- lekcje wychowawcze,
- zajęcia wartościujące,

- badania ankietowe,
- jasno określone granice nieakceptowanego zachowania,
- spotkania z rodzicami,
- dyskusje z młodzieżą,
- filmy edukacyjne.

Na poziomie indywidualnym:

- rozmowy z uczniami agresywnymi i ofiarami,
- rozmowy z rodzicami,
- samoocena ucznia.

SYSTEM INTERWENCJI

W sytuacjach, gdy uczniowie pozostają ze sobą w konflikcie, ale są to osoby o podobnej sile psychicznej lub fizycznej wystarczą tylko mediacje, podczas których nauczyciel pełni rolę mediatora.

W sytuacji, kiedy mamy do czynienia z przemocą, główną metoda postępowania powinna być interwencja polegająca na powstrzymaniu sprawcy przed użyciem przemocy, ochronie ofiary oraz pomocy sprawcy w wyjściu z negatywnej roli.

Podczas interwencji z każdym uczniem działamy osobno, nie przeprowadza się wspólnych rozmów sprawców i ofiar.

DZIAŁANIA INTERWENCYJNE W PRZYPADKU UJAWNIEŃ AGRESJI

1. Powiadomienie wychowawcy, pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
2. Powiadomienie rodziców.
3. Kontakt z policją.
4. Powiadomienie sądu rodzinnego.
5. Przeniesienie do innej klasy.
6. Pozbawienie pełnionej funkcji w szkole.
7. Praca społeczna na rzecz szkoły.
8. Obniżenie oceny z zachowania.
9. Przeniesienie do innej szkoły.